MALTA

QORTI CIVILI (SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF ANNA FELICE

Seduta ta' l-1 ta' Frar, 2011

Rikors Generali Numru. 53/2010

Direttur tad-Dipartiment ghal Standards fil-Harsien Socjali

-vs-

A B

Il-Qorti:

Rat ir-rikors tad-Direttur tad-Dipartiment ghal Standards fil-Harsien Socjali fejn dan, wara li ppremetta:

Illi dan ir-rikors qieghed isir ai termini tal-Att dwar is-Sekwestru u l-Kustodja ta' Minuri (Kap. 410), li bih gew irratifikati zewg Konvenzjonijiet dwar l-aspetti civili ta' sekwestru internazzjonali ta' minuri u r-rikonoxximent u l-infurzar ta' decizjonijiet dwar kustodja.

Illi r-rikors jirrigwarda l-minuri C B D-B, li twieled fin-Norvegja fil-15 ta' Settembru 2009, iben A B u F G D-E. Il-minuri C B D-B qieghed jigi ritenut illecitament hawn Malta mis-Sur A B u dan meta l-*habitual residence* ta' l-istess minuri hija fin-Norvegja.

Illi l-Awtorita' Centrali ta' Malta giet mitluba mill-Awtorita' Centrali Norvegiza sabiex, ai termini tal-Artikolu 7 tal-Konvenzjoni dwar l-Aspetti Civili fis-Sekwestru Internazzjonali ta' Minuri, jinkiseb ir-ritorn immedjat tal-minuri lejn in-Norvegja.

Illi l-Awtorita' Centrali ta' Malta giet awtorizzata minn omm il-minuri, C B D-B, sabiex tagixxi ghan-nom taghha u dan kif jidher mill-awtorizzazzjoni hawn annessa u mmarkata bhala 'Dok. A'.

Illi skond il-Ligijiet tan-Norvegja, u cioe' l-Artikolu 40 tan-Norwegian Children Act, il-genituri li jkollhom responabilita' parentali kongunta jridu jaghtu l-kunsens taghhom sabiex minuri johrog mill-pajjiz, estratt tan-Norwegian Children Act hawn anness u mmarkata bhala 'Dok B'.

Illi fil-kaz odjern, il-genituri ta' C B D-B ghandhom responsabilita' parentali kongunta.

Illi skond il-ligi civili Norvegiza, ir-responsabbilita' parentali kongunta tfisser li kull genitur jista' jezercita r-responsabbilita' tieghu minghajr ma jikser id-drittijiet tal-genitur l-iehor.

Illi fil-kaz odjern, il-minuri C B D-B ingieb f'Malta u qieghed jinzamm f'Malta minghajr il-kunsens ta' l-omm u konsegwentement biddel il-*habitual residence* tieghu minghajr il-kunsens ta' l-omm u b'hekk kisser id-drittijiet tar-responsabbilita' parentali u agixxa b'mod illecitu ai termini ta' l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni imsemmija aktar 'il fuq.

Illi l-omm ghandha dritt illi tkun partecipi fid-decizjonijiet importanti fil-bdil tal-*habitual residence* tal-minuri aktar u

aktar tenut kont il-fatt li hija kienet qed tezercita d-drittijet taghha ta’ genitur skond il-ligi civili tan-Norvegja qabel ma’ l-missier qabad u zamm b’mod illecitu lil dan il-minuri.

Ghaldaqstant, l-esponent jitlob bir-rispett lil dina l-Onorabbli Qorti sabiex tordna ir-ritorn tal-minuri gewwa n-Norvegja u sabiex fil-frattemp taghti dawk id-direttivi fl-interess tal-minuri koncernat, inkluz avviz lill-awtoritajiet koncernati, biex huwa jigi salvagwardjat milli jerga’ jittiehed b’mod illecitu minn go Malta ghal xi pajjiz iehor, liema tnehhija taghmel ir-ritorn tal-minuri fil-*habitual residence* tieghu ferm aktar difficli u dan bi ksur esplicitu tal-Konvenzjoni dwar l-Aspetti Civili tas-Sekwestru Internazzjonali ta’ Minuri.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat ir-risposta ta’ A B, fejn dan eccepixxa:

Illi l-fatti kif esposti mid-Direttur tad-Dipartiment Ghal Standards fil-Harsien Socjali huma kollha infondati kemm bhala fatt kif ukoll bhala dritt;

Illi f’ebda mument il-minuri huwa mizmum illecitament gewwa Malta mis-Sur A B u din l-allegazzjoni hija kollha fabbrikata u nfondata;

Illi Awtorita’ centrali Norvegiza talbet ir-ritorn immedjat tal-minuri lejn in-Norvegja sabiex ikunu jistghu jiehdu fil-kustodja taghhom dan il-minuri minhabba l-agir illegali u klandestin ta’ l-omm u b’hekk l-esponenti jigi pprivat mid-dritt tieghu li jghijjex lill-minuri Malta b’ambjent ta’ Familja;

Illi sfortunatament l-omm il-minuri qeghda tuza u tinqeda mill-Awtorita’ Centrali ta’ Malta u liema Centru naqset serjament fix-xoghol taghhom meta lanqas indenjaw ruhhom ikellmu jew jindagaw il-veracita’ tal-allegazzjoni u mill-anqas wiehed jippretendi illi din l-Awtorita’ titkellem mal-esponenti halli ghalmenu jkunu semghu z-zewg nahat;

Illi l-omm il-minuri kienet accettat li l-istess minuri jinhareg minn Norvegja ghax il-partijiet gew jghixu flimkien Malta kif ukoll accettat li l-minuri ikollu c-cittadinanza Maltija u dan skond l-anness certifikat ta' cittadinanza fejn l-omm il-minuri kellha tiehu gurament li qeghda taccetta dan il-fatt.

Illi assolutament mhuwiex minnu li nbidel il-*habitual residence* tal-minuri stante illi

1. Il-partijiet kienu gew Malta volontarjament ftit wara li twieled il-minuri u gew Malta bit-tir li jibqghu jghixu Malta u jibdew il-hajja taghhom hawn Malta;

2. Il-minuri nghata c-cittadinanza Maltija fis-sitta ta' Novembru 2009 u dan xahar wara li l-partijiet kienu gew Malta u din turi l-intenzjoni li jistabilixxu ruhhom Malta u l-istess F G D tat il-kunsens taghha bil-gurament sabiex il-minuri ikollu din ic-cittadinanza ara Dok "A" u bhala rizultat ta' dan il-minuri ikun tilef ic-cittadinanza Norvegiza "Ara Dok B".

3. Illi di piu' F G D tat il-kunsens taghha sabiex il-minuri ikun fil-kura u l-kustodja tal-esponenti Ara Dok "C" u "D" u "E".

Illi l-omm gia tat l-ghazla u d-decizjoni taghha fuq il-*habitual residence* tal-minuri meta accettat li tigi Malta u tghix gewwa Malta.

Ghaldaqstant l-esponenti bir-rispett jitlob illi dan ir-rikors ghandu jigi michud.

Rat id-dokumenti annessi maghha.

Rat id-dokumenti kollha esebiti tul il-kawza.

Semghet ix-xhieda prodotti.

Rat is-sottomissjonijiet bil-miktub taz-zewg partijiet.

Rat l-atti kollha.

Rat li l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza.

Ikkunsidrat illi permezz ta' dawn il-proceduri a tenur tal-Att dwar is-Sekwestru u Kustodja ta' Minuri (Kap 410) l-imsemmi Direttur qed jitlob lil din il-Qorti tordna r-ritorn ta' C B D B lejn in-Norvegja. Il-missier, A B oppona ghal din it-talba ghar-ragunijiet imsemmija fir-risposta tieghu.

Il-genituri tal-minuri C ltaqghu permezz ta' l-internet f'Settembru 2008. L-omm li hija cittadina Norvegiza giet Malta f'Novembru tal-istess sena u baqghet hawn sa' Jannar tal-2009. Mar-ritorn taghha fin-Norvegja ndunat li kienet tqila u nfurmat b'dan lil A B li, x-xahar ta' wara, telaq lejn in-Norvegja biex ikun maghha. It-tarbija twieldet f'Settembru 2009. A B kien bil-hsieb li jibqa' ma F fin-Norvegja. Sadanittant, pero', kien sar jaf li F D kellha tifel iehor minn zwieg precedenti, liema iben kien inghata ghall-fostering u li ghalih la hi u lanqas il-genituri taghha ma kellhom access, u dan minhabba s-sitwazzjoni psikika taghha. Ghalhekk, meta twieled C, li mat-twelid kellu sintomi ta' "withdrawal" mill-medicinali li tiehu l-omm, u s-Servizzi Socjali Norvegizi bdew jissorveljaw is-sitwazzjoni biex jaraw F D kinitx idoneja biex trabbih, il-genituri rrealizzaw li kien hemm biza' kbir li dan it-tifel ukoll jittiehed mis-Servizzi Socjali, partikolarment in vista tal-fatt li t-talba ta' A B biex juzufruwixxi mid-dritt ta' "family reunification" kienet giet rifjutata mill-awtoritajiet. F'din is-sitwazzjoni, il-genituri ddecidew li jitilqu minn Norvegja u jigu Malta. Fil-fatt, jirrizulta li gew Malta tramite l-Izvezja, fejn talbu passaport ta' emergenza ghall-minuri. F'dan l-istadju l-minuri kellu biss ftit granet. Fis-6 ta' Novembru 2009, il-minuri sar cittadin Malti. Il-genituri baqghu jghixu flimkien Malta sakemm ir-relazzjoni ta' bejniethom sfaxxat. Inqalghu diversi incidenti li wasslu ghal dawn il-proceduri li nbdew fis-16 ta' Marzu 2010 wara li fit-28 ta' Jannar 2010 l-intimat odjern kien talab u ottjena l-kura u kustodja provvizorja tal-minuri fi proceduri ohra.

M'huwiex kontestat li skond il-ligi tan-Norvegja, il-kura u kustodja tal-minuri kienet wahda kongunta.

Ghalhekk, il-vertenza odjerna essenzjalment tirriduci ruhha l-ewwelnett ghal ezami bir-reqqa ta' l-intenzjoni li kellhom l-partijiet meta kienu Malta. Hawnhekk il-verzjonijiet tal-genituri ma jaqblux. L-omm tghid li riedu jibqghu Malta sakemm tibqa' ghaddejja l-investigazzjoni tas-Servizzi Socjali Norvegizi (issa qed jinghad li din kienet ser ittul tlett xhur pero' ma jidhirx li f'dawk l-ewwel granet kien hemm xi indikazzjoni ta' dan). Il-missier isostni li l-pjan kien li jibqghu Malta b'mod indefinit.

Sabiex wiehed jifhem allura x'kienet verament l-intenzjoni tal-koppja, l-Qorti ghalhekk trid tqis ic-cirkostanzi kollha kemm ta' qabel it-tluq minn Norvegja kif ukoll mal-wasla f'Malta.

Is-sitwazzjoni ta' F G D f'pajjizha ma kinitx wahda felici. L-addetti tas-Servizzi Socjali Norvegizi ghamlu kuntatt dirett mal-Agenzija Appogg Malta, li pendente lite, din l-istess Qorti kienet ordnatilha tissorvelja s-sitwazzjoni tal-minuri, u nfurmawhom li F D ilha tbati minn problemi psikici mill-eta' ta' hames snin. Kienet giet rikoverata diversi drabi, uhud minnhom wara li ghamlet attentat suwicidju. Ic-Chief of Medicine tal-klinika psikjatrika kien sostna li minhabba "severe mental disorder" tul hajjitha kollha, hu kellu dubbji serji kemm setghet tiehu hsieb l-ewwel wild taghha li spicca biex tnehha kompletament mill-kura taghha u hija lanqas biss inghatat dritt ta' access lejh. Fil-fatt, dan kollu kien konfermat lill-Agenzija Appogg mis-Servizzi Socjali Norvegizi, li nsistew li issa, f'Malta, ikun f'periklu ghall-minuri C li jkun ma ommu. Il-biza' kbir mis-Servizzi Socjali hija kkonfermata wkoll min-nanna materna tal-minuri li wkoll xehdet viva voce quddiem din il-Qorti.

Konxji ta' din is-sitwazzjoni, il-genituri riedu jitilqu minn Norvegja malajr kemm jista' jkun wara t-twelid. L-idea kienet nibtet gimghat qabel it-twelid ta' C u wara l-ewwel laqgha mal-psikjatri wara t-twelid, il-genituri ddecidew li jaharbu.

Jirrizulta mill-affidavit taz-zewg genituri illi l-ewwel ma marru kien Copenhagen bil-vapur, imbaghad, wara li

nhareg passaport ghall-minuri gew Malta. Kienet omm F D li hallset il-flus ghall-vjagg u kien missierha li wassalhom sal-vapur. Meta waslu Malta krew penthouse ghal sena u xtraw hafna attrezzaturi ghaliha, fosthom *television*, *microwave oven*, *heaters*, purtieri u *Christmas tree*. A B beda jahdem wara gimgha li waslu Malta. Il-partijiet kienu ssetiljaw Malta tant li, f'Novembru, u cioe' meta l-minuri kellu biss ftit gimghat, l-omm marret wahedha n-Norvegja, kif ghamlet diversi drabi anke waqt il-mori ta' dawn il-proceduri.

Kienet l-istess omm F D li kkonfermat viva voce quddiem din il-Qorti li kienet baghtet diversi somom ta' flus lil bintha biex tghinha tistabbilixxi darha f'Malta. Il-Qorti taghti hafna piz lil dak espress minn omm il-minuri f'*e-mails* mibghuta minnha (annessi mal-affidavit ta' A B) fejn, tidher cara x-xewqa li l-koppja tistabbilixxi ruhha sew f'Malta.

Il-Qorti tirreferi wkoll ghall-intenzjoni ta' l-omm li tarreda dar sewwa:

'Just in case we get visits from Norway' (b'referenza ghas-Servizz Socjali Norvegizi).

Ix-xhieda kollha jirreferu ghall-festi tal-Milied f'Malta fejn qraba gew izuruha minn Norvegja u l-familji ltaqghu u marru tajjeb flimkien.

Mill-fatti kollha kif imressqa, din il-Qorti tasal biex tifhem illi ngabet prova sufficjenti biex tissodisfa l-vot tal-ligi fl-Art. 13 li jipprovdi illi:

"Minkejja d-dispozizzjonijiet tal-Artikolu ta' qabel, l-awtorita' gudizzjarja jew amministrattiva tal-Istat rikjest m'hiex marbuta li tordna r-ritorn tal-minuri jekk il-persuna, istituzzjoni jew enti ohra li topponi r-ritorn iggib prova li –

(a) il-persuna, istituzzjoni jew enti ohra li jkunu vestiti bil-kura tal-persuna tal-minuri ma kinux attwalment qeghdin jezercitaw id-drittijiet tal-kustodja fiz-zmien meta jkun tnehha jew inzamm il-minuri jew li taw il-kunsens

taghhom jew sussegwentement baqghu siekta ghar-rimozzjoni jew ritenzjoni tal-minuri."

Madanakollu l-istess fatti kif esposti u c-cirkostanzi li minnhom tnehha l-minuri biex ingab Malta jwasslu lil din il-Qorti wkoll biex tqis illi, a tenur tal-Art. 13(b):

"jkun hemm riskju kbir li r-ritorn tal-minuri se jesponih ghal dannu fiziku jew psikologiku jew inkella jqieghed lill-minuri f'sitwazzjoni intollerabbli."

Il-Qorti Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kawza **Neulinger and Shuruk vs Switzerland *(Grand Chamber, 6th July 2010, application no. 41615/07)*** ikkunsidrat illi l-applikazzjoni tal-Konvenzjoni tal-Ajja ma tistax tkun awtomatika jew mekkanika. L-interess suprem tal-minuri ghandu dejjem jigi meqjus ghaliex jezistu kazijiet fejn l-interess tal-istess minuri jissupera l-interess tal-istess genituri.

Irriteniet ukoll li d-diversi obbligi tal-istat naxxenti minn diversi konvenzjonijiet ghandhom jitqiesu flimkien.

"It follows from Article 8 that a child's return cannot be ordered automatically or mechanically when the Hague Convention is applicable. The child's best interests, from a personal development perspective, will depend on a variety of individual circumstances, in particular his age and level of maturity, the presence or absence of his parents and his environment and experiences (see the UNHCR Guidelines, paragraph 52 above). For that reason, those best interests must be assessed in each individual case. That task is primarily one for the domestic authorities, which often have the benefit of direct contact with the persons concerned. To that end they enjoy a certain margin of appreciation, which remains subject, however, to a European supervision whereby the Court reviews under the Convention the decisions that those authorites have taken in the exercise of that power." ***(Neulinger and Shuruk vs Switzerland, Grand Chamber, 6th July 2010, application no. 41615/07)***

Fil-paragrafu 136 ta' din id-decizjoni, il-Qorti Ewropea sahqet li:

"Family ties may only be severed in very exceptional circumstances and that everything must be done to preserve personal relations and, if and when appropriate, to "rebuild" the family."

Din il-Qorti tqis din il-konsiderazzjoni ferm attwali b'relazzjoni mal-kaz odjern fejn, hemm probabbilita' kbira li l-omm ma tithalliex tiehu kura tal-minuri, u l-missier diga' gie rifjutat milli jibqa' fil-pajjiz biex jghaqqad familja. Fil-kaz fuq citat il-Grand Chamber qal hekk:

"The seriousness of any difficulties which may be encountered in the destination country by the family members who would be accompanying the deportee must also be taken into account."

Fil-kaz citat, il-Qorti tat piz ukoll lic-cirkostanzi tal-genitur li qed jitlob ir-ritorn tal-minuri.

Concurring opinion of Judge Malinverni tirreferi ghal-Ligi Federali Svizzera li tinterpreta l-eccezzjoni provaluta bl-Art. 13(b) tal-Hague Convention:

"A child is placed in an intolerable situation, within the meaning of Article 13, sub-paragraph (b), of the Hague Convention, where the following conditions are met:

(a) First, where the child's placement with the parent who lodged the application is manifestly not in the child's interest. That condition appears to me to have been fulfilled in the present case in view of the personality of Noam's father, as it emerges from several passages in the judgement. Moreover, the father's capacity to take care of the child may be called into question, in view of his past conduct and limited financial resources. He has never lived alone with the child and has not seen him since his son left Israel.

(b) Second, where the abducting parent, in the circumstances, is not in a position to take care of the child

in the State where the child had his or her habitual residence at the time of the abduction, or manifestly cannot be so required."

Dawn huma precizament il-kundizzjonijiet pjenament sodisfatti fil-kaz odjern.

"The gravity of the risk has to be understood in harmony with and in the light of the Convention. The public order interest that consists in denying any advantage to someone's unlawful conduct cannot preclude other rights-based considerations, in particular that of the best interest of the child. The Hague Convention itself enables such a balanced approach in its Article 13." ***(Joint Separate Opinion of Judges Jočienė, Sajó and Tsotsoria).***

"The majority's approach indicates that in the application of the Hague Convention, Article 8 of the Convention requires a future-oriented approach, which can serve the best interests of the child." ***(Joint Separate Opinion of Judges Jočienė, Sajó and Tsotsoria).***

Il-Qorti, li kellha okkazjoni tisma' lill-omm viva voce, setghet tinnota li l-omm hija fizikament provata, tant li lanqas biss setghet tqum bil-wieqfa biex tixhed. Jirrizulta wkoll li, tul il-proceduri, ghalkemm il-Qorti akkordat lilha access ampju, din qatt ma resqet lejn binha. Ir-raguni li ngabet kienet li tibza' mill-missier, anki meta l-Qorti pprovdiet ghal supervizjoni.

Ex admissis, F D qalet li hi kienet harbet min-Norvegja bl-ewwel tifel taghha u kienet ingabet lura permezz tal-pulizija. Qalet ukoll "I have been told by doctors that my body is breaking down".

Il-Qorti tenfasizza illi dawn il-konsiderazzjonijiet ma sarux bil-ghan li jigi stabbilit min hu l-genitur idoneju imma limitatament fir-rigward tad-decizjoni tar-ritorn li hija l-unika vertenza li ghandha quddiemha l-Qorti. Madanakollu fil-kuntest partikolarissimu tal-kaz, id-

decizjoni ma setghetx tittiehed, fil-fehma ta’ din il-Qorti, minghajr ma tqis, kif sostniet il-Qorti Ewropea, dak li qed jistenna l-minuri jekk jigi ritornat fin-Norvegja, fejn il-missier ma jistax jghix u hemm probabbilita’ kbira li l-omm ma tithalliex tiehu hsiebu.

Fid-dawl tas-suespost, il-Qorti tqis li z-zewg eccezzjonijiet kontemplati fl-Art. 13 tal-Konvenzjoni tal-Ajja gew pjenament pruvati.

Ghaldaqstant, il-Qorti taqta’ u tiddeciedi billi:

Tichad it-talba tad-Direttur tad-Dipartiment Ghal Standards fil-Harsien Socjali ghar-ritorn tal-minuri C B D B fin-Norvegja.

L-ispejjez jithallsu mid-Direttur rikorrenti.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------